

بررسی نگرش پرستاران نسبت به مراقبت‌های پایان عمر در بیمارستان‌های تامین اجتماعی استان گلستان

نویسندگان:

حمید حجتی^{۱*}، سمیه ارازی^۲، ناهید مظفری^۳، زهرا قرلسفلی^۴، گلپهار آخوندزاده^۲، نفیسه حکمتی پور^۲، جمیله میرزاعلی^۴

- ۱- باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علی آباد کتول، علی آباد کتول، ایران
- ۲- گروه پرستاری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علی آباد کتول، علی آباد کتول، ایران
- ۳- گروه پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی کرمان، کرمان، ایران
- ۴- گروه پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی گلستان، گلستان، ایران

Journal of Education and Ethics in Nursing, Volume 4, Number 4, Winter 2015

چکیده:

مقدمه: نگرش منطقی پرستاران نسبت به مرگ می تواند در مراقبت از بیماران رو به مرگ و خانواده آنان موثر باشد. لذا مطالعه حاضر با هدف بررسی نگرش پرستاران بیمارستانهای تامین اجتماعی استان گلستان نسبت به مراقبت از بیماران در حال مرگ در سال ۱۳۹۳ انجام گرفت.

روش کار: در این مطالعه توصیفی - مقطعی بر روی ۱۰۶ پرستار شاغل در بیمارستان های تامین اجتماعی استان گلستان به روش سرشماری، از بین افراد واجد شرایط مطالعه انجام گرفت. اطلاعات توسط پرسشنامه استاندارد نگرش به مرگ (FATCOD) جمع آوری و توسط نرم افزار آماری spss ۱۶ به کمک آمار توصیفی (فراوانی، میانگین، انحراف معیار) و آمار استنباطی (ANOVA و تی مستقل) تجزیه و تحلیل شد.

یافته ها: نتایج پژوهش نشان داد که میزان نگرش به مرگ در پرستاران با میانگین و انحراف معیار (9 ± 10.8) بالاتر از میزان میانگین بود $(p < 0.05)$. به طوری که نگرش نسبت به مرگ در گروه آموزش دیده بیشتر بود. همچنین بین نگرش پرستاران نسبت به مراقبت‌های پایان عمر با جنس $(p = 0.18)$ ، تاهل $(p = 0.45)$ ، بخش محل کار $(p = 0.17)$ ، سن $(p = 0.07)$ و سابقه کار $(p = 0.06)$ اختلاف معنی داری مشاهده نشد.

نتیجه گیری: نتایج پژوهش حاضر بر مناسب بودن نگرش پرستاران نسبت به مراقبت از بیمار محتضر تأکید دارد. استفاده از روش‌های آموزشی جهت مراقبت از بیمار محتضر شامل: مراقبت‌های تسکینی و غیر تروماتیک، مراقبت‌های معنوی از این بیماران و خانواده و نزدیکان آنان مناسب می‌باشد.

واژگان کلیدی: نگرش، پرستاران، مراقبت‌های پایان عمر

J Educ Ethics Nurs 2015;4(4):17-23

مقدمه:

در این بین مرگ یک جریان مهم و قابل توجه در کار پرستاران می باشد. پرستاران گاهی هر روز شاهد مرگ بیمارانی هستند که روزهای آخر عمرشان را سپری می کنند [۵].

در بین تمامی پرسنل حرفه‌ای بهداشت و سلامت، پرستاران به دلیل ماهیت شغلی خود، اولین گروهی هستند که بیشترین زمان را با بیماران بدحال و مشرف به مرگ، دوستان و خویشاوندان وی در تماس هستند [۶-۷]. زیرا امروزه بیش از ۷۰ درصد مرگ‌ها در بیمارستان اتفاق می افتد و پرستاران به دلیل ماهیت شغلی خود اولین افرادی هستند که با بیماران بدحال و مشرف به مرگ و همچنین خانواده و دوستان بیمار درحال احتضار مرگ

اگر چه حفظ زندگی یک هدف اساسی در علم پزشکی است، با این وجود مرگ نیز به عنوان یک واقعه غیر قابل اجتناب برای انسان‌ها به شمار می‌رود [۱]. بحث در مورد مرگ از زمان‌های دور و باستان تا کنون وجود داشته، اما مفهوم تجربه مرگ و مردن یک رویکرد علمی جدید به حساب می آید [۲]. بهبود تکنولوژی‌های پزشکی طی چند دهه اخیر منجر به افزایش چشم گیر دامنه زندگی انسان و از طرف دیگر منجر به مواجه شدن با بیمارانی که شرایط مزمن، بیماری لاعلاج، ناتوانی و همچنین طول دوره احتضار طولانی دارند شده است [۳]. مرگ، رخدادی مهم، متعدد و روزمره در حرفه پرستاری می باشد [۴].

نویسنده مسئول، نشانی: علی آباد کتول، دانشگاه آزاد اسلامی، باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان

پست الکترونیک: h_hojjati1362@yahoo.com

تلفن تماس: ۰۹۱۱۳۷۰۱۱۰۶

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۴/۹/۱۹

تاریخ دریافت: ۱۳۹۳/۶/۷

انجام شده در این زمینه محقق بر آن شده است تا با مطالعه ای توصیفی به بررسی نگرش پرستاران نسبت به مراقبت از بیمار در حال مرگ در بیمارستان‌های تأمین اجتماعی استان گلستان بپردازد.

روش کار:

این مطالعه بر اساس یک طرح تحلیلی- مقطعی بر روی ۱۱۰ نفر از بین پرستاران شاغل در بیمارستان‌های تأمین اجتماعی استان گلستان در دو بیمارستان حکیم جرجانی گرگان و خاتم الانبیاء گنبد، به منظور تعیین نگرش پرستاران، نسبت به مراقبت از بیمار در حال مرگ در بیمارستان‌های تأمین اجتماعی استان گلستان صورت گرفت. جمع‌آوری داده‌ها پس از اخذ مجوز از کمیته اخلاق دانشگاه آزاد اسلامی علی‌آباد کتول و کسب اجازه از مسئولین محترم بیمارستان‌های تأمین اجتماعی استان گلستان انجام شد. ابزار جمع‌آوری داده‌ها در این مطالعه شامل پرسشنامه اطلاعات دموگرافیک (سن، جنس، محل خدمت، سابقه کار و ...) و پرسشنامه نگرش نسبت به مراقبت از بیمار محتضر فرولت (FATDOC) می‌باشد؛ این ابزار دارای ۳۰ گویه برای ارزیابی نگرش شرکت‌کنندگان نسبت به مراقبت از بیمار در حال احتضار می‌باشد، که ۱۵ گویه آن مثبت و ۱۵ گویه دیگر منفی است. سوالات بر اساس مقیاس لیکرت از نمره ۱ تا ۵ (۱- کاملاً مخالفم تا ۵- کاملاً موافقم) نمره‌گذاری شد، که دامنه سوالات بین نمره ۳۰ تا ۱۵۰ بود که نمره بالا نشان دهنده نگرش مثبت تری به مراقبت از بیمار در حال احتضارمرگ بود. روایی این پرسشنامه در مطالعه باقریان (۱۳۸۹) ترجمه و مورد تأیید قرار گرفته بود. همچنین روایی این پرسشنامه در این مطالعه توسط ده تن از اعضای هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علی‌آباد کتول و سایر دانشگاه‌های علوم پزشکی مورد تأیید قرار گرفت. پایایی این پرسشنامه نیز در مطالعه باقریان (۱۳۸۶) ۰/۶۹ به دست آمد [۱۵]. در ضمن پایایی این پرسشنامه در این مطالعه نیز به جهت متفاوت بودن جامعه پژوهش با آزمون تی مجدد با ضریب همبستگی $r=0/89$ به دست آمد.

معیارهای ورود به این مطالعه، تمامی واحدهای شرکت‌کننده حداقل کارشناس پرستاری با سابقه کاری ۲ سال و عدم وجود بیماری روحی روانی بودند. کلیه پرستارانی که پرسشنامه را به صورت کامل تکمیل نکرده بودند و آنهایی که جهت شرکت در مطالعه تمایل نداشتند، از این مطالعه حذف شدند.

پس از توضیح اهداف پژوهش برای پرستاران و مسئولین به صورت شفاهی، پرسشنامه‌ها به واحدهای پژوهش داده شد و پس از ۲۰ دقیقه پرسشنامه‌های تکمیل شده از آنان جمع‌آوری

در تماس اند [۸]. پرستاران به عنوان یکی از بزرگترین گروه‌ها در بین متخصصان مراقبت بهداشتی، نقش مهمی در مراقبت از بیمار در حال مرگ دارند [۹]. تحقیقات انجام شده در رابطه با این موضوع نشان داده اند که بین نگرش نسبت به مرگ و مراقبت از بیمار در حال مرگ ارتباط وجود دارد، بنابراین نگرش شخصی پرستاران نسبت به مرگ، عوامل فرهنگی و اجتماعی مانند اعتقادات، روابط خانوادگی، وضعیت اجتماعی اقتصادی بر مراقبت از بیمار در حال احتضار تاثیر گذار می‌باشند [۱۰].

مطالعه بران در سال ۲۰۱۰ نشان داد نگرش شخصی پرستاران نسبت به مرگ با نگرش نسبت به مراقبت از فرد محتضر ارتباط داشته و همچنین مذهب و فرهنگ پرستار نیز نقش مهمی در نگرش پرستاران ایفا می‌نمایند [۱۱].

باید در نظر داشت که مراقبت پایان عمر یک اولویت بهداشتی در بیماران رو به مرگ بوده و باید همه خدمات ممکن برای این اشخاص، صرف نظر از هر فاکتور دیگری ارائه گردد [۱۲]. کمک به بیمار محتضر که لحظات مرگ را آرام و راحت سپری سازد، از با ارزش ترین مواردی است که منجر به تأمین آسایش بیمار و خانواده وی می‌شود [۶].

ایران منش در مطالعه خود (۲۰۰۸) اشاره نمود، اکثر پرستاران به مراقبت از بیمار در حال احتضار و حمایت عاطفی از آنان متمایل بودند، اما علاقه ای به درگیر کردن بیمار در حال مرگ و خانواده وی در امور تصمیم‌گیری‌ها نداشتند [۱۳].

نگرش منطقی پرستاران به مرگ می‌تواند در مراقبت از بیماران رو به مرگ و خانواده ی آنان موثر باشد، لذا اگر کارکنان بهداشتی درمانی مرگ را موضوعی ترسناک و شوم بیندارند، نخواهند توانست به صورتی آرام و موثر با مرگ بیماران رو به رو شوند [۱۱]، زیرا بین ترس از مرگ و نگرش نسبت به مراقبت از بیمار در حال مرگ ارتباط معکوسی وجود دارد [۱۴].

افرادی که مرگ را از نزدیک تجربه کرده اند یا مرگ نزدیکان خود را دیده اند، نسبت به افرادی که هیچ تجربه نزدیکی در این زمینه ندارند، اضطراب کمتری نسبت به مرگ و تمایل بیشتری به مراقبت از بیمار محتضر نشان می‌دهند. نتایج مطالعه باقریان (۱۳۸۲) حاکی از این بود که دانشجویان پرستاری بم، نسبت به دانشجویان کرمانی ترس کمتری و تجربه بیشتری در مواجهه با مرگ داشتند، اما علاقه کمتری را در مراقبت از بیمار در حال مرگ بیان نمودند، که با یافته‌های حاصل از پژوهش‌های قبلی هم خوانی ندارد [۱۵]. سلویک (۲۰۱۲) نیز بر خلاف مطالعات دیگر بین تعداد دفعات مواجه شدن با بیماران مراحل پایانی زندگی و نگرش مثبت نسبت به مراقبت از بیمار در حال مرگ ارتباطی نیافت که این موضوع نیاز به مطالعات بیشتری را بیان می‌نماید [۷]. بنابراین با توجه به یافته‌های متفاوت در مطالعات

هیچ سابقه‌ای نداشتند. ۸۰٪ (۸۸ نفر) آموزش ندیدند. تنها ۲۰٪ (۲۲ نفر) آموزش دیدند (جدول ۱).

میزان نگرش به مراقبت از بیمار در حال احتضار در پرستاران با میانگین و انحراف معیار (۹ + ۱۰۸) بالاتر از میزان میانگین بود. در این بین بیشترین درصد واحدهای پژوهش (۴۴٪) موافق بودند که ناامیدی بیمار از بهبود، باعث ناراحتی آنها می‌شود و همچنین (۴۳٪) از پرستاران موافق بودند که بهتر است خانواده بیمار در روزهای آخر عمر کنار بیمار باشند. (۳۷٪) موافق بودند بیان احساسات توسط بیمار برای آنها سودمند و (۴۱٪) از پرستاران موافق بودند که دیدن بیمار در حالت گریه برای آنان ناراحت‌کننده است.

آزمون آماری بین نگرش به مراقبت از بیمار در حال احتضار با سطح آموزش اختلاف معنی را نشان داد ($p < 0/01$) طوری که در نگرش مراقبت از بیمار در حال احتضار در گروه آموزش دیده بیشتر از گروه بدون آموزش بود. ولی بین نگرش پرستاران نسبت به مراقبت‌های پایان عمر با جنس ($p = 0/18$)، تاهل ($p = 0/45$)، بخش محل کار ($p = 0/17$)، سن ($p = 0/7$) و سابقه کار ($p = 0/06$) اختلاف معنی داری مشاهده نشد. (جدول ۲)

شد. خوشبختانه در این مطالعه ریزش نمونه نداشتیم و همه شرکت‌کنندگان پرسشنامه‌های خود را تکمیل و به پژوهشگر تحویل دادند.

شرکت در این مطالعه کاملاً داوطلبانه بود و به پرستاران توضیح داده شد که هیچ اجباری برای تکمیل پرسشنامه‌ها وجود ندارد. همچنین به تمامی واحدهای پژوهشی این اطمینان داده شد که اطلاعات بی نام و محرمانه جمع‌آوری می‌شود. آنالیز داده‌ها توسط نرم‌افزار SPSS نسخه ۱۶ با سطح معنی‌داری ۰/۰۵ انجام شد. سپس اطلاعات توسط آمار توصیفی (جدول)، میانگین، انحراف معیار) و آمار استنباطی (تی مستقل برای تعیین اختلاف بین جنس، تاهل، سابقه مراقبت از بیمار در حال احتضار و آزمون آنالیز واریانس جهت تعیین ارتباط سابقه کار، سن و بخش محل کار با نگرش پرستاران به مراقبت از بیمار در حال احتضار) استفاده شد.

یافته‌ها:

میانگین سن واحدهای پژوهش $4/5 \pm 33/8$ سال که از نظر جنسیت ۷۳٪ (۸۰ زن) و ۲۷٪ (۳۰ مرد)، از نظر تاهل ۶۸٪ (۷۵ نفر متاهل) و ۳۵٪ (۳۲ نفر مجرد)، بیشترین سابقه کاری ۳۹٪ (۴۳ نفر) بالای ۱۰ سال سابقه و کمترین میزان ۲۹٪ (۵- سال) سابقه کاری داشتند. همچنین ۷۳٪ (۸۰ نفر) سابقه مراقبت از بیمار در حال احتضار را داشتند ولی ۲۷٪ (۳۰ نفر)

جدول ۱: مشخصات دموگرافیک پرستاران شاغل در بیمارستان‌های تامین اجتماعی استان گلستان

جنسیت	درصد
مرد	۷۳
زن	۲۷
سابقه کاری	درصد
۱۰-۵ سال	۲۹
بالای ۱۰ سال	۳۹
وضعیت تاهل	درصد
مجرد	۳۵
متاهل	۶۸
سابقه آموزش مراقبت از بیمار در حال مرگ	درصد
بلی	۲۰
خیر	۸۰

جدول ۲: بررسی نگرش پرستاران نسبت به مراقبت‌های پایان عمر با مشخصات دموگرافیک

دموگرافیک	تعداد	میانگین و انحراف معیار	P-Value
جنس	زن	۷۸	۱۰۹ ± ۸
	مرد	۲۸	۱۰۶ ± ۱۰
سن	زیر ۳۰	۲۲	۱۰۹/۶ ± ۷/۲

	۱۰۸ ± ۹	۷۱	۳۰-۴۰	
	۱۰۷/۶ ± ۱۰	۱۳	بالای ۴۰	
تاهل	۱۰۹ ± ۹	۳۱	مجرد	-/۴۵
	۱۰۸ ± ۹	۷۵	متاهل	
سابقه مراقبت از بیمار در حال احتضار	۱۰۷ ± ۱۰	۵۵	دارد	-/۱۴
	۱۰۹ + ۷	۵۱	ندارد	
کارگاه آموزشی	۱۱۲ ± ۷	۲۶	بله	-/۰۰۸
	۱۰۷ ± ۹	۸۰	خیر	
بخش	۱۰۹/۳ ± ۱۰	۳۰	جراحی	-/۱۷
	۱۰۹/۴ ± ۷	۲۰	CCU	
	۱۰۳ ± ۷/۶	۱۵	ICU	
	۱۰۹ ± ۷	۲۶	داخلی	
	۱۰۸ ± ۸	۷	NICU	
	۱۱۰ ± ۱۰	۸	اورژانس	
سابقه کار	۱۰۸ ± ۷	۴۳	زیر ۵ سال	-/۰۶
	۱۱۱ ± ۹	۳۱	۱۰-۵	
	۱۰۶ ± ۹	۴۱	بالای ۱۰	

بحث:

مثبت به مرگ، همبستگی معنی‌داری نشان داده شد. افرادی که دوره های آموزشی و کارگاه های مراقبت از بیماران رو به مرگ را سپری نموده بودند، نگرش مثبت تری نسبت به مرگ داشتند. نداشتن آموزش و تجربه مراقبت از چنین بیمارانی از محدودیت‌های حرفه پرستاری می باشد که می تواند بر برخی از جنبه‌های مراقبت از بیمار اثر داشته باشد [۸].

متأسفانه بسیاری از پرستاران تعبیر مناسبی از فرآیند مرگ و مردن نداشته و آمادگی کافی برای ارائه مراقبت از بیماران محتضر را ندارند. این در حالی است که آگاهی در مورد چگونگی ارتباط با بیماران در حال مرگ، کنترل علائم آنان و اینکه این بیماران چه اطلاعاتی را باید در مورد سیر بیماری خود دریافت نمایند، از جمله مسائل پیش روی پرستاران در این زمینه می‌باشد [۴]. شاید علت احتمالی این موضوع عدم آمادگی پرستاران و عدم توجه به آموزش مراقبت از بیمار محتضر و چگونگی محافظت از خود در این ارتباط خود جهت پیشگیری از ایجاد ارتباط غیرحرفه‌ای باشد. مطالعات نشان می دهد، آموزش به پرستارانی که وظیفه مراقبت از بیماران در حال احتضار را دارند می تواند موجب تقویت و بهبود خدمات مراقبتی و رفع نیازهای این بیماران شود. زیرا چنین آموزش هایی سبب ایجاد نگرش درست مراقبتی که هر روز با این بیماران سر و کار دارند می‌شود [۱۸-۱۹].

یکی از محدودیت های این پژوهش حجم نمونه کم به دلیل محیط پژوهش بیمارستان های تامین اجتماعی استان گلستان

نتایج مطالعه نشان داد میزان نگرش به مرگ در اکثر واحدهای پژوهش بالاتر از حد میانگین بود که با نتایج مطالعه افراسیابی فر که اکثریت واحدهای مورد مطالعه (۶۰/۸٪) از نگرش مطلوبی نسبت به مرگ برخوردار بودند، همخوانی داشته است [۱۶]. بر اساس نتایج مطالعه باقریان و همکاران (۱۳۸۸)، نگرش متعادل و مثبتی در بین پرستاران مراقبت کننده از بیماران در حال احتضار وجود دارد [۱۵].

برون (۲۰۱۰) در مطالعه خود نشان داد پرستاران از نگرش مثبتی نسبت به مرگ برخوردارند. در این مطالعه بین نگرش مثبت به مرگ با ترس از مرگ و اجتناب از مرگ ارتباط معکوسی مشاهده شد. به طوری که پرستاران با نگرش مثبت تر، تمایل به مراقبت بیشتری از بیماران داشتند و مرگ را به عنوان یک پدیده طبیعی باور داشتند [۱۱].

وجود چنین نگرش مثبتی به این پدیده می تواند در مراقبت از بیمار روبه مرگ و خانواده آنها موثر باشد [۱۴]. زیرا دیدگاه شخصی پرستاران نسبت به مرگ، تاثیر مستقیمی بر مراقبت آنان از بیمار در حال مرگ دارد [۱۷]. اگر پرستاران دیدگاه منفی به مرگ داشته باشند، اضطراب آنها به صورت عدم تمایل به صحبت در مورد مرگ و فکر کردن به آن یا بودن در کنار بیمار رو به مرگ تظاهر می کند، که این مسئله می تواند بر کیفیت خدمات پرستاری تاثیر نامطلوب بگذارد [۱۴]. لذا با نگاه بهتر به مرگ و جنبه های مثبت آن، اعتقادات افراد نسبت به جنبه های منفی مرگ کاهش می یابد و دیدگاه بهتری نسبت به مرگ ایجاد می شود [۵]. در پژوهش حاضر بین آموزش و نگرش

نتیجه گیری:

نتایج پژوهش حاضر بر مناسب بودن نگرش پرستاران نسبت به مراقبت از بیمار محتضر تأکید دارد. استفاده از روش‌های آموزشی جهت مراقبت از بیمار محتضر شامل مراقبت‌های تشکیلی و غیر تروماتیک، مراقبت‌های معنوی از این بیماران و خانواده و نزدیکان آنان مناسب می‌باشد. به نظر می‌رسد ایجاد شرایطی که پرستاران بتوانند احساسات و نیازهای خود را در مراقبت از بیمار محتضر بیان نمایند، روشی موثر جهت شناسایی عوامل تأثیرگذار در ارائه مراقبتی با کیفیت از بیماران محتضر پیشنهاد می‌گردد.

تشکر و قدردانی:

از کلیه مسئولین بیمارستان‌های تامین اجتماعی و سوپروایز آموزشی بیمارستان خاتم الانبیاء گنبد، آقای غلامرضا نوباقی و محسن آقاملائی، سوپروایز آموزشی بیمارستان حکیم جرجانی گرگان، تقدیر و تشکر به عمل می‌آید. این پژوهش از طرح مصوب دانشگاه علی آباد کتول با حمایت مالی باشگاه پژوهشگران جوان دانشگاه آزاد اسلامی واحد علی آباد کتول انجام گرفت.

می‌باشد که پیشنهاد می‌شود با حجم نمونه بیشتری در دانشگاه‌های علوم پزشکی انجام گیرد.

برگزاری جلسات آموزشی برای پرستاران و صحبت با بیماران در مورد معنی هستی، حمایت‌های عاطفی و گفتگو و مشورت با بیماران، موجب ایجاد آرامش در بیماران می‌گردد [۲۰]. زیرا بیماران محتضر علاقمند هستند در مورد خواسته‌ها و نیازهای پایان حیات خود صحبت کنند و با پرستاران و پزشکان مشورت نمایند [۲۱]. پرستاران باید به صحبت‌های بیماران گوش دهند، از آنها حمایت کنند و در عین حال امید به زندگی را در بیماران زنده نگه دارند و به آنها کمک کنند که برای مرگ آماده شوند [۲۱].

بر همین اساس، همانند اکثر افراد، مراقبین حرفه‌ای نظیر پرستاران نیز نیاز دارند در مورد مفهوم مرگ و مردن اطلاعات داشته باشند. آموزش و ایجاد برنامه‌های حمایتی برای پرستاران، با توجه به زمینه فرهنگی و مذهبی آنها، می‌تواند موجب بهبود و ارتقای نگرش مثبت نسبت به مرگ شود [۱۱]. بر همین اساس، آموزش مراقبت‌های تسکینی برای پرستارانی که در امر مراقبت از بیمار درحال مرگ هستند به اندازه آموزش‌های حرفه‌ای پرستاران ضروری به نظر می‌رسد و باید در برنامه‌های آموزشی پرستاران گنجانده شود.

References:

1. Sinclair Shane. Impact of death and dying on the personal lives and practices of palliative and hospice care professionals. *CMAJ J* 2011; 183(2): 180-188
2. Yeun Eunja. Attitudes of elderly Korean patients toward death and dying: an application of Q-methodology. *Int J Nurs Stud.* 2005; 42(8): 871-880
3. Natan M B, Garfinkel D, Shachar I. End-of-life needs as perceived by terminally ill older adult patients, family and staff. *European J Oncology Nurs* 2010; 14 (20): 299-303
4. Aghajani M, Valice S, Tol A. Death anxiety nurses in critical care and general wards. *Iran J Nurs* 2010 ; 23(67): 59-68. (Persian)
5. Bagherian S . Iranmanesh S. Abbas-zadeh A. Compare Bam and Kerman Nursing students' attitudes about death and dying. *J Nurs Midwifery, Kerman* 2010 ; 9 (18):8-15. (Persian)
6. Vasegh Rahimpoor F. Noghani F . Imam Khomeini Hospital Nurses' knowledge and attitudes About Care before and after the patient's death. *Life Magazine* 2004 ; 10(21). (Persian)
7. Cevik B, Kav S. Attitudes and Experiences of Nurses Toward Death and Caring for Dying Patients in Turkey. *Cancer Nurs* 2012; 0(0): 1-8
8. Heidari M. Anousheh M. Azadarmaky T. Mohammadi A . Explanation Nurses' experiences of Cultural Care in Dying patients. *J Med Ethics Hist Med* 2011; 4(6). (Persian)
9. Gielen J, van den Branden S, Broeckeaert B. Religion and nurses' attitudes to euthanasia and physician assisted suicide. *Nurs Ethics* 2009; 16 (3): 303-18
10. Inghelbrecht E, Bilsen J, Mortier F, Deliens L. Attitudes of nurses towards euthanasia and towards their role in euthanasia: a nationwide study in Flanders, Belgium. *Int J Nurs Stud* 2009; 46: 1209-18.
11. Braun M, Gordon D, Uziely B. Associations between oncology nurses' attitudes toward death and caring for dying patients. *Oncol Nurs Forum* 2010; 37(1): 43-9
12. Banks Howe J, Scott G. Educating prison staff in the principles of end-of-life care. *Int J Palliat Nurs* 2012; 18(8): 391-5.
13. Iranmanesh S, Dargahi H, Abbaszadeh A. Attitudes of Iranian nurses toward caring for dying patients. *Palliat Support Care* 2008; 6(4): 363-9
14. Zargham Berojeni A. Mohammadi R. Haghdoost Oskuei S.F. Death, The Strange Familiar (Meaning of Death from Iranian Nurses' Perspective): A

- Qualitative Study . Iran J Nurs 2007; 20 (51). (Persian)
15. Bagherian S . Iranmanesh S. Dargahi H. Abbaszadeh A . Cancer Center and Tehran Vali asr Hospital nurse,s attitudes toward caring for dying patients. J Nurs Midwifery, Kerman 2009 ; 9(17 & 18) (Persian)
16. Afrasiabi-far A , Mohammad Hosseini S , Momeni A , Alamdar AK . knowledge, Attitude and Practice of Nurses in Relation to Taking Care of Dying Patients in Yasuj Medical Sciences University Hospitals. J Armaghan Danesh 2001; 8 (31). (Persian)
17. Shiekhy S, Issazadegan A, Basharpour S , Maroei Millan F. The Relationship Between Death Obsession And Death Anxiety, With Hope Among The Nursing Students Of Urmia Medical Sciences University . J Urmia Nurs Midwifery Faculty 2013; 11(6). (Persian)
18. Matsui M, Kanai E, Kitagawa A, Hattori K. Care managers' views on death and caring for older cancer patients in Japan. Int J Palliat Nurs 2013 ;19(12):606-11.
19. Matsui M, Braun K. Nurses' and care workers' attitudes toward death and caring for dying older adults in Japan. Int J Palliat Nurs 2010 ;16(12):593-8.
20. Strang S, Henoeh I, Danielson E, Browall M, Melin-Johansson C. Communication about existential issues with patients close to death-nurses' reflections on content, process and meaning. Psychooncology 2013; 23(5): 265-8
21. Moghaddas T. Momeni M. Baghayi M. Ahmadi Sh. Critical care nurses' attitudes about euthanasia. Iranian J Med Ethics Hist Med 2012; 5(4). (Persian)

Attitude of nurses to end-life care in social security hospitals in Golestan province

Hojjati H^{*1,2}, Arazi S², Mozafari N³, Ghezelsefli Z^{1,2}, Akhond Zadeh G², Hekmati Pour², Meirzaali J⁴

Received: 8/29/2014

Accepted: 4/13/2016

1. Young Researchers and Elite Club, Ali Abad Branch, Islamic Azad University of Aliabad Branch, Ali Abad Katol, Iran
2. Dept of Nursing, Islamic Azad University of Aliabad Branch, Ali Abad Katol, Iran
3. Dept of Nursing, School of Nursing and Midwifery, Kerman University of Medical Sciences, Kerman, Iran
4. Dept of Nursing, School of Nursing and Midwifery, Golestan University of Medical Sciences, Golestan, Iran

Journal of Education and Ethics in Nursing, Volume 4, Number 4, Winter 2015

J Educ Ethics Nurs 2015;4(4):17-23

Abstract:

Introduction:

Logical attitudes of nurses toward death could be influential in taking care of dying patients and their families. Hence, the present study was conducted with the aim of evaluating nurses' attitude toward taking care for dying patients in Social security hospitals of Golestan province in 2014.

Materials and Methods:

This cross-sectional and descriptive study was conducted on 106 employed nurses in social security hospitals of Golestan Province using Census Method among eligible individuals for the study. Data were collected by the standard attitudes-toward-death questionnaire (FATCOD) and were analyzed by statistical software SPSS 16 using descriptive statistics (frequency, mean, standard deviation) and inferential statistics (ANOVA and independent t).

Results:

The results showed that the level of attitude towards death in nurses with mean and standard deviation of $(108/00 \pm 9/00)$ was higher than average ($p < 0.05$) to the extent that the level of attitude to death was higher in the trained group. Also, no significant relationship was observed between nurses' attitude towards end-of-life care with sex ($P=0.18$), marital status ($P=0.45$), ward of participation ($P=0.17$), age (0.7) and job experience ($P=0.06$).

Conclusions:

The results of the present study put an emphasis on the necessity of nurses' appropriate attitude towards taking care of a dying patient. Taking advantage of educational methods to take care of the dying patient including palliative and non-traumatic cares, giving spiritual cares to such patients and their families and close friends is suitable.

Keywords: Attitude, Nurses, End-of-Life Cares

* Corresponding author, Email: h_hojjati1362@yahoo.com